

Според Д. Дечев,¹ името се отнася за град и за планина в областта на траките **кикони**. В Инвентарния свод на полисите Исмарос е определено като пределинистическо селище, което, по прилаганите критерии, не е засвидетелствано като полис.

Пръв го споменава Омир (вер. VIII в. пр. н. е.), който говори за Исмар на киконите (Hom. *Od.* IX, 39), където живее Марон, син на Евантий и жрец на **Аполон**, който закриля Исмарос (Hom. *Od.* IX, 197). Сведението на Херодот (484 г.пр.н.е.- 425 г.пр.н.е.), за езеро Исарида, разположено между **Маронея** и града на тасосците **Стрюме** (Hdt. VII, 109), поставя хидронима на запад от Маронея, с което разширява периметъра на използваното име. Аполодор (II в.пр.н.е.) говори за сина на Евмолп, Исмар, който отишъл при тракийския цар Тегирий и се оженил за неговата дъщеря (Apollod. *Bibl.* 3, 15, 4). Тук, несъмнено за отбелязване е, че името Исмар се свързва с тракийската царска институция. Страбон (64 г.пр.н.е.- 21 г.от н.е.) говори за Ксантея, Маронея и Исмарос, които са градове на киконите. Исмарос, обаче, казва той, днес го наричат Исмара; близо е до Маронея. И тук наблизно, също така е езерото Исарида (Strab. VII, 43). Очевидно и Страбон свързва Исмарос/Исмара с траките кикони като твърди, че както и Ксантея, така и Маронея е киконски град; споменава и езерото Исарида. Особено интересни са откъсите от текстовете на Вергилий (70 г.пр.н.е. -19 г.пр.н.е.) и Овидий (43 г.пр.н.е. - 17 г.от н.е.). Вергилий свързва Исмарос с **Орфей** (Verg. *Vic.* 6, 30) и с **Бакхус** (Verg. *Georg.* 2, 37). Овидий говори за известни, повтарящи се на три години, бакхически празници, свързани с Исмар (Ovid. *Metam.* 9, 642).

Очевидно, в представите на древните автори - гръцки и латински - Исмарос/Исмара: се свързва с тракийска царска институция, която изповядва орфическа вяра, видяна и определена чрез гръцкия **Аполон**, и практикуваща бакхически ритуали; и е близо до полиса Маронея, който впрочем, също се брои и за град на траките кикони. При това, ясно е, че Исмарос не е град в елинския смисъл на думата. Според извлечените от античните виждания негови характеристики, това е по-скоро тракийско царско култово-обредно място, което като такова, може да се определи и като резиденция на тракийски владетели.

Древният Исмарос, известен още от Омировия епос, се локализира в Западна Тракия, дн. Североизточна Гърция, в района на съвременното селище, носещо името Маронея. Южно от модерната Маронея, до и около носа Св. Хараламбос на Тракийско море, западно от полиса-емпорион **Зоне-Месамбрия**, е открит и дълги години се разкопава внушителният елински полис Маронея. Полисът Маронея се разполага на един висок и сравнително широк планински хълм, спускащ се от север на юг към морето. На изток от следващата долина е високият, голям и спускащ се към морето, хълм, наречен Св. Георги. Именно на него, се открива тракийската древност. Тя е удостоверена не само с внушителните мегалитни градежи, но и със сондажни разкопки, чиито най-ранни

результати се свързват с Троя VII Б, което ще рече, че са с датировка XIII или XII в. пр. н. е., поради което, с най-висока степен на сигурност го идентифицират с древния Исмарос. Макар че няма засвидетелствани запазени строителни останки от архаичния и класическия период, тук се открива керамика от всички периоди на Античността, а особено голям интерес предизвиква т. нар. светилище на Дионис от IV в. пр. н. е., предположено по открити маски на божеството. По ръба на високата западна страна на хълма, по протежение на 500-600 м, се проследява внушителна крепостна стена - циклопски градеж, която има и своята мегалитна порта. Чрез тази порта Исмарос се съобщава по суша с близкия полис Мароней. В северната висока част на хълма, под внушителния скален валунен връх, се намира една огромна естествена скала със заоблена паралелопипедна форма, върху чиято горна хоризонтална повърхност се открива скално-изсечен паметник, свързан с обреди и култ, представящи тракийската вяра.

Датировката на находките от сондажите, свързани с пласта Троя VII Б, ги свързва с циклопските стени и със скално-изсечения култов комплекс от втората половина на II хил. пр. н. е. Но многобройните керамични фрагменти от антична керамика и маските на Дионис от IV в. пр. н. е. категорично говорят за използването на комплекса и през Античността. Може да се мисли, че оградеността на свещеното пространство от циклопските каменни стени, с център скално-изсечения култов комплекс, липсата на преки данни за обичаен селищен живот, както и маските на Дионис, говорят за свещен град на траките, в който са изпълнявани обреди и церемонии на тракийската вяра. Живеещите тук са свързани с царско-жреческата институция и постоянно извършваните от нея обреди, в името на природната цикличност и запазване на целостта и силата на подвластното им тракийско общество. Не случайно точно тук Омир ще постави тракийския цар-жрец Марон с неговото омайно вино, благословил с името си полиса Мароней. Не случайно името Исмарос се свързва през античността с Аполон, Орфей и Бакхус. Подобни примери за свещен царски град могат да се видят в Града на Мидас на фригите в Мала Азия, или във високото скално плато на тракийската Биза/Виза в южната част на Странджа планина.

□□□ И така, Исмарос е тракийска крепост от втората половина на II хил. пр. н. е., седалище на цар-жрец още от Омировия епос и през Античността. Извисен над един защитаван от източните ветрове залив, където е и най-удобното място за пускане и вадене на плавателни съдове, той се намира на запад от тракийското укрепено място-резиденция на носа Серион тейхос, но източно от гръцкия полис Мароней. Неговата обособеност, но и близост до недалечния елински град е особено важна, защото показва не само по-старата тракийска царско-жреческа резиденция, но и нейното съществуване със съседния полис Мароней на крайбрежието на Тракийско море, по време на Античността.

□

Порожанов К. □2010: Порожанов К. Двадесет□ резиденции на одриските царе. - *Научни*

известия, г. VI, кн. 1-2, Правно-исторически факултет, Югозападен университет „Неофит Рилски“, Университетско издателство „Неофит Рилски“. Благоевград, 2010, 17-29.

Detschew D. 1976: Detschew D. *Die Thrakischen Sprachreste*. Wien, 1976 (2), 217.

Inventory 2004: An Inventory of Archaic and Classical *Poleis*. An Investigation Conducted by The Copenhagen Polis Centre for the Danish National Research Fondation. (Eds. M. H. Hansen and Th. H. Nielsen). Oxford University Press, 2004, p. 871.

Isaac B. 1986: Isaac B. The Greek Settlements in Thrace until Macedonian Conquest. -□ *Studies of the Dutch Archaeological and Historical Society*, Vol. X, Edited by B.H.Isaac and J.G.P.Best. E.J.Brill. Leiden, 1986, 112-113.

Porozhanov K. 2009: Porozhanov K. The Residences of the Odrysian Rulers. - *Thracia*, 18, In Memory of Alexander Fol. *Professor Alexander Fol Centre of Thracology*, Eyes Advertising Agency. Sofia, 2009, 255-270.

□

Калин Порожанов